

СПЕЦІАЛІЗОВАНА РАДА ІНСТИТУТУ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

В останнє десятиліття в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка діяла одна спеціалізована вчена рада Д 26.178.01 з правом проводити захисти докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальностей:

- 10.01.01 – українська література (філологічні науки);
- 10.01.04 – література зарубіжних країн (філологічні науки);
- 10.01.05 – порівняльне літературознавство (філологічні науки);
- 10.01.06 – теорія літератури (філологічні науки);

Незмінним керівником ради упродовж багатьох років є директор Інституту академік НАН України М. Жулинський. Усього нині до неї входить 25 науковців, з яких 17 – співробітники нашої установи, а 8 репрезентують університети Києва, Львова, Житомира, Запоріжжя, Миколаєва. Із теперішніх членів Ради найбільше засідань у її складі відбули академіки НАН України В. Дончик та Д. Наливайко, члени-кореспонденти НАН України Т. Гундорова, Р. Радишевський та М. Сулима, професори Г. Сиваченко, Н. Овчаренко та Н. Торкут.

З 2010-го по 2015-й роки на засіданнях ради захищено 75 дисертацій, із них 19 докторських і 56 кандидатських. Найбільшою увагою молодих дослідників, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, користуються спеціальності 10.01.01 – українська література та 10.01.04 – література зарубіжних країн. За аналізований час в Інституті літератури захищено по 19 робіт із цих спеціальностей. Дослідженню історії української літератури присвячено також 7 докторських праць, ще 5 здобувачів наукового ступеня доктора наук поєднали у своїх дисертаціях вивчення української літератури зі спеціальністю 10.01.06 – теорія літератури. Загалом із 19-ти захищених докторських праць дві спеціальності фігурують практично в половині дисертацій (9 робіт). Це загальна тенденція розвитку вітчизняного літературознавства останніх років, коли докторанти намагаються охопити дві спеціальності, до того ж, як правило, у такому поєднанні одним із фахів виступає теорія літератури (8 з 9-ти захищених дисертацій в Інституті літератури). Хоча слід зауважити, що спецрада Інституту не завжди вітає таке поєднання. Зокрема, кільком дисертантам, у роботах яких не було виявлено достатніх ознак висвітлення двох спеціальностей або коли одна спеціальність явно домінувала, було рекомендовано захищатися за одним фахом. До речі, докторські дисертації з теорії літератури в останні роки захищаються у раді Д 26.178.01 винятково у поєднанні з іншою спеціальністю (українська література, зарубіжна література), і це цілком природньо з огляду на розвиток сучасної філології. Останній до 2016-го року захист докторської дисертації з “чистої” теорії в Інституті літератури відбувся аж 2010-го року (Ф. Штейнбук), цьогогоріч у жовтні таку роботу захистив О. Юдін. 2013-го року відбулися два останні захисти кандидатських робіт з теорії, хоча до цього такі роботи захищалися у нас щороку. Натомість продовжує зростати інтерес до порівняльного літературознавства. З 2013-го по 2015-й рік на засіданнях спецради захищено 2 докторські та 6 кандидатських дисертацій. Цьогорічні захисти тільки підтвердили цю тенденцію: захищено ще 3 кандидатські праці, з яких одна співробітницею Інституту літератури Т. Михайловою. Безперечно, збільшення кількості дипломованих фахівців з компаративістики безпосередньо пов'язане з активною роботою й високим авторитетом інститутської школи порівняльного

літературознавства та її провідних учених. До слова, підтвердила цьогоріч свій авторитет й інститутська школа студій з історії української літератури: на 3-х (із запланованих 4-х) сесіях ради захищено 1 докторську та 5 кандидатських дисертацій, з яких 4 – випускниками аспірантури Інституту літератури, з них двоє (О. Блик та В. Лубчак) стали нашими співробітниками.

З 2010 по 2015 роки у раді науковці Інституту захистили 8 кандидатських та 6 докторських робіт. Якщо взяти до уваги, що вже упродовж досить тривалого часу через фінансові проблеми ми не маємо можливості поповнювати свій штат готовими дипломованими фахівцями, саме завдяки спільним зусиллям інститутських аспірантури, докторантури та спеціалізованої ради вдалося зберегти і примножити кадровий потенціал нашої установи. Докторами наук у ці роки стали В. Хархун, Л. Генералюк, О. Камінчук, Т. Свербілова, Л. Тарнашинська, Т. Рязанцева. Кандидатський ступінь здобули такі теперішні й колишні наші співробітники, як Б. Стороха, Ю. Григорчук, Д. Дроздовський, О. Михед, В. Єрмак, Д. Єсипенко, О. Матвєєва, Г. Карпінчук. Окрім того, кандидатами наук після успішного захисту у нашій спецраді стали ще 16 аспірантів ІЛШ, які тепер успішно працюють у багатьох університетах України. Загалом, географія установ, представники яких в останні роки були пошукувачами нашої спецради, дуже велика. Зокрема, доктори наук – вихідці з нашої спецради – тепер викладають у львівських вишах (3), в університетах Харкова (2), Луцька, Черкас, Бердянська, Кропивницького, Івано-Франківська, Запоріжжя, Києва, Ніжина, Тернополя, Ізмаїла. Кандидатські захисти доповнюють цю картину університетами Житомира (6), Чернівців (4), Миколаєва, Полтави, Кам'янця-Подільського, Вінниці, Одеси, Сум. Традиційно багато захищається у нас робіт із шекспірознавчої тематики (з Українського міжуніверситетського науково-дослідницького шекспірівського центру при Запорізькому класичному приватному університеті, керівник проф. Н. Торкут), з давньої української літератури (школа проф. П. Білоуса, Житомирський державний університет імені Івана Франка), з франкознавства (Інститут Івана Франка НАН України, Львів).

За цей період на засіданнях ради відбулося два разові захисти зі спеціальності 10.01.09 – літературне джерелознавство і текстологія (В. Єрмак та Д. Єсипенко). За скеруванням МОН України спецрада Д 26.178.01 провела також 4 додаткові розгляди дисертацій, захищених у інших установах.

Усі дисертації, які захищалися в Інституті літератури, були написані українською мовою.

Варто пригадати епізод, коли МОН України, яке тоді очолював Д. Табачник, зтягнуло під різними приводами перереєстрацію нашої спецради майже на два роки – з 2011-го по 2013-й. Натомість остання перереєстрація була здійснена в максимально стислі терміни.

Упродовж останніх кількох років наша рада, на жаль, зазнала значних втрат. Відійшли у вічність її багатолітні авторитетні члени: член-кор. НАН України Г. Сивокінь, проф. Т. Денисова, проф. Р. Гром'як, а також молода перспективна дослідниця д.ф.н. О. Камінчук. У цьому зв'язку все гостріше постає питання забезпечення спецради кадрами, адже з кожної спеціальності Інститут має бути представлений чотирма профільними докторами наук. Сподіваємося, у найближчі роки наші молоді науковці підготують і захистять докторські дисертації, забезпечивши, отже, надійне майбутнє для роботи спеціалізованої вченої ради Д 26.178.01, для подальшого розвитку українського літературознавства.

Геннадій Нога